

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ

1929

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", ΟΔΟΣ - ΣΤΑΔΙΟΥ, 50
ΑΘΗΝΑΙ

ΦΡ. KÜNKEΛ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ "ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΛΟΓΙΑ" (*)

ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ

Ἡ ζωὴ τοῦς διαμορφώνεται σύμφωνα μὲ τὸν ἀκόλουθο περίπου τρόπο : «Γιὰ ὅλα φταίει ὁ ἄλλος (ἢ μητέρα πρώτη-πρώτα, ἔπειτα τὸ πρόσωπο ἀναφοράς, τὸ σχολεῖο, οἱ ἀρχεῖς τὸ κράτος, ἢ ἀνθρωπότητα, ἢ τύχη, στὸ τέλος ὁ Θεός). Κοπιᾶζω ὅσο μπορῶ, ἀδικα ὅμως. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἢ οἱ περιστάσεις εἶναι πάντοτε ἔτσι· πού δὲν πετυχαίνει τίποτε». Καὶ ξέρομε πῶς ἡ ἀποψη αὐτὴ ἦταν δικαιολογημένη γιὰ τὰ παιδιὰτικὰ τους χρόνια. Ἄτολμος καθὼς ἦταν καὶ αὐτός, προδόθηκε μιὰ φορά, καθὼς ὅλοι οἱ ἄλλοι. Ἀπὸ τότε συνάζει καὶ σωρεύει, κάθε χρόνο, σὰ νὰ τὸν εἶχαν ἀναγκάσει νὰ τὸ κάνη, τίς ἀποτυχίες του γιὰ στοιχεῖα ἐπιδαρυντικὰ στὴ δίκη πού κάνει μυστικὰ στὸ πρόσωπο τῆς ἀναφοράς του.

Νὰ τραθήξῃ ὅμως μπροστά, νὰ πάη μαζί μὲ τοὺς ἄλλους, νὰ ξανοιχτῇ, νὰ ἐμπιστευτῇ στὸν ἄλλο, νὰ κάμη καὶ αὐτός τὸ μέρος του στὸ παιχνίδι τῆς ζωῆς, νὰ ἐκπληρώσῃ μὲ κίνδυνό του ἔργα καὶ ἴσως νὰ γίνῃ μὲ κίνδυνό του εὐτυχισμένος, αὐτὸ εἶναι ἴσια-ἴσια ἐκεῖνο πού φοβᾶται, γιατί δὲν τὸ ἔμαθε ποτέ, καὶ γιατί τότε δὲ θὰ μπορούσε πιά νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ μόνο πρᾶμα πού ἔμαθε, νὰ γρινιάζῃ καὶ νὰ καθγαδίζῃ (στὴν ψυχὴ του) μὲ τὸ πρόσωπο τῆς ἀναφοράς του καταφεύγοντας στὸ αἰώνιο «Ναί, μά...».

Μιὰ πολὺ παράξενη μορφή ἐκλογῆς εἶναι τὸ ἀσυνείδητο μποϊκοτάρισμα, πού παίρνει τὸν ἀκόλουθο τύπο : Ἰσπερ ἀπὸ ἀτέλειωτα γυρέματα χαιρέται κανεὶς πού βρῆκε ἕναν ἄνθρωπο, γιὰ τὸν ὅποιο πείστηκε ἀμέσως πῶς εἶναι «ὁ σωστός». Τὸν πλησιάζει, γρήγορα ἢ ἀργά, κατὰ πού τὸ γυρεύουν οἱ ἐπι-

ταγές καὶ νομίζει πῶς βρῆκε κάποια συμπάθεια. Μόλις ὅμως ἡ σκέψη του καὶ τὸ αἰσθημα τὸν ἐσυνήθισαν καὶ συνταιριάστηκαν στὸ σύντροφο, ἔξαφνα μαθαίνει πῶς εἶναι παντρεμένος ἢ δεμένος κάπως ἄλλιως. Ποτὲ δὲ βρίσκει ἄλλο σύντροφο ἐκτὸς ἀπὸ κάποιον δεμένο ἤδη.

Οἱ δυστυχισμένοι αὐτοὶ ἄνθρωποι, πού δὲν εἶναι καθόλου σπάνιοι, ἀνῆκουν στὸν ξεχωριστὸ χαρακτηρισμολογικὸ τύπο πού θὰ τὸν ὠνομάζουμε καλύτερα «παραμερισμένος τρίτος». Ὡς παιδιὰ ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ κάθωνται παράμερα, ἐνῶ τὰ μεγαλύτερά τους ἀδέρφια ἢ οἱ μεγάλοι ζοῦσαν τὴ ζωὴ τους. Ἔτσι ἔμαθον νὰ μένουν εὐχαριστημένοι μ' ἕνα κομματάκι ζωὴ, ἂν καὶ ποτὲ χωρὶς ζήλεια γιὰ τοὺς πιδὲ εὐτυχισμένους, πού εἶχαν καλύτερη τύχη. Ὅταν τοὺς δώσῃ κανεὶς ἕνα δαχτυλάκι, τὸ παίρνουν γιὰ ὀλόκληρο τὸ χέρι ἀφοῦ ἀπὸ τὸ δικό τους χέρι, τὸ σὰν παραλυμένο, ἔχουν μόνο τὸ μικρὸ δαχτυλο στὴ διάθεσή τους. Εἶναι τόσο ἄτολμοι, πού πάντοτε παίρνουν ἀμέσως τὸ δέκατο τῆς ζωῆς γιὰ τὴ ζωὴ ὀλόκληρη.

Ἔτσι ὅταν ἕνας σύντροφος σοβαρὸς τοὺς δίνῃ ὀλόκληρο τὸ χέρι, πρέπει νὰ τὸ βάλουν στὰ πόδια, πρὶν ἀκόμη νιώσουν πῶς λογαριάζει ὡς σύντροφος. Ὁ ἄλλος ὅμως, πού δὲν εἶναι καθόλου σύντροφος καὶ πού θέλει μόνο μιὰ παροδικὴ διασκέδαση ἢ ἕνα μικροχαριεντισμὸ, καὶ πού τὸ χέρι του εἶναι ἤδη δοσμένο ἄλλοῦ, ἔτσι πού νὰ τοῦ μένη ἐλεύθερο ἀκόμη μόνο τὸ δαχτυλάκι, αὐτὸν θὰ τὸν νομίσουν καὶ θὰ τὸν αἰσθανθοῦν γιὰ τὸ σωστὸ σύντροφο.

Τὴν ἴδια περίπου χαρακτηρισμολογικὴ θέση παίρνουν ὅλοι ὅσοι πάντοτε ἐνθουσιάζονται γιὰ τέτοιους συντρόφους πού εἶναι ἀπὸ πρὶν

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο καὶ τέλος.

ὀλοφάνερα ἀπροσπέλαστοι. Εἶναι οἱ ἀτομοί, ποὺ δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ διαλέξουν, καὶ ποὺ ὡστόσο κοιτάζουν νὰ ξεγελάσουν τάχα τὸν ἑαυτό τους καὶ τοὺς ἄλλους, πῶς θὰ διάλεγαν ἂν δὲν τοὺς ἐμπόδιζε τούτο ἢ ἐκεῖνο.

Τὸ συχνότερο εἶναι ἴσως αὐτὴν ἐποχὴ μας τὸ νὰ διαλέγη κανεὶς ἕναν κατώτερό του. Διαλέγει ὁ κύριος Α τὴ δεσποινίδα Β (ἢ ἀντιστρόφως), μὲ τὴν ἰδέα πῶς τάχα αὐτὸ γίνεται ἀπὸ ἔρωτα γνήσιο καὶ πηγαῖο. Ἀργότερα μόνο φανερῶνεται ὅτι ἕνας ἄλλος ἤξερε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ, πῶς ἡ ἐκλογή δηλαδὴ αὐτὴ δὲν εἶναι ἀμεσο φαινόμενο μεταξὺ τοῦ Α καὶ Β, παρὰ ὅτι πραγματοποιήθηκε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ χαροποιήσῃ ἢ νὰ πειράξῃ τὸ πρόσωπο ἀναφορᾶς Β. Ἕνας τρίτος θὰ νιώσῃ καθαρώτερα τὴ σχέση αὐτῆ, ἂν θυμηθῇ τὴν περίστασι δταν ὁ κύριος Α, ἀρραβωνιασμένος (ἢ παντρεμένος) πρὶν μὲ τὴ δεσποινίδα, ἀφοῦ χώρισε ἀπ' αὐτήν, ὕστερα παντρεύτηκε τὴ δεσποινίδα Δ, σὰ μὲ κάποιον εἰρωνικὸ βλέμμα λοξὰ πρὸς τὴ Β, ποὺ ἦταν ἀκόμη τὸ πρόσωπο ἀναφορᾶς του». Ἦταν σὰ νὰ ἤθελε νὰ τῆς πῆ: «Τώρα ζήλευέ με γιὰ τὴν εὐτυχία ποὺ δὲν ἤθελες νὰ μοῦ δώσης» ἢ «κλαίγε με τώρα, ποὺ βλέπεις σὲ τί χάλια μὲ κατάντησες».

Καθὼς παντοῦ στὴ χαρακτηρολογία, ἔτσι καὶ ἐδῶ: ὅ,τι σὲ χτυπητὰ παραδείγματα φανερῶνεται χτυπητὰ, εἶναι καὶ γιὰ τίς συνηθισμένες περιστάσεις ἀληθινὸ σὲ μέτρια ἔνταση. Εἴμαστε ὅλοι μας ἐξαρτημένοι ἀπὸ τὰ πρόσωπα ἀναφορᾶς μας, πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι φανταζόμαστε. Καὶ ὅσες δυσκολίες γεννιοῦνται στὴ συμβίωσή μας μ' ἕνα σύντροφο, θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς κάνουν πάντοτε νὰ ρωτοῦμε, μήπως ὅταν τὸν ἐδιαλέξαμε δὲν ἐπηρεαστήκαμε ἀπὸ τὴν ἀνομολόγητη ἐπιθυμία νὰ εὐχαριστήσωμε τοὺς γονεῖς μας ἢ νὰ ξεφύγωμε τὴ δικαιοδοσία τους, ἢ νὰ φαντάξωμε στὸν κόσμον ἢ νὰ τὸν κάμωμε ν' ἀγανακτήσῃ ἢ κάτι παρόμοιο. Εἶναι, φαίνεται, σπάνιο τὸ διάλεγμα χωρὶς κανένα ἴχνος ἀπὸ τέτοιες σκέψεις.

Ἄλλος πάλι τύπος χαρακτηρίζεται μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: Στὴν ἀρχὴ ἐπισωρεύονται κάθε εἶδος δυσκολίες, μὲ μεγάλες ἀξιώσεις καὶ αὐστηρὴ κριτικὴ, ἔπειτα ὅμως ὅλες οἱ ἐπιφυλάξεις τῆς λογικῆς ξεχνιοῦνται μὲ μιὰ γοργὴ ἀπόφαση τοῦ αἰσθημάτων (ἢ τῶν «ὀρ-

μῶν»). Ἡ λύση αὐτὴ ἔρχεται πιεστικὰ καὶ συχνὰ μὲ τὴ σφοδρότητα πρωτόγονου πάθους. Ἀγαπᾷ κανεὶς θέλοντας καὶ μὴ θέλοντας. Καὶ σ' αὐτὸ νομίζει πῶς διαβλέπει κάτι μοιραῖο, γιὰ τ' ὅποιο δὲν εὐθύνεται. Ἄν τὸ προσέξωμε ὅμως καλύτερα θὰ δοῦμε ὅτι αὐτὴ ἢ ἐξ ἐνστίκτου ἐρωτικῆ ἐκλογῆ εἶναι τὸ ἴδιο ὑποκειμενικὴ, ὅσο καὶ ὅπως μελετήσαμε πρὶν. Ἡ ἀπόφαση «ἀπὸ τὰ βάρη τοῦ ἀσυνειδήτου» βοηθεῖ μόνο συνήθως τὴν ἐξύψωση τοῦ ἐγὼ σὲ πρωτογονώτερη μορφή ἀπὸ τίς ὅλο ἀναβαλλόμενες καὶ δυσκολευόμενες ἀποφάσεις, ποὺ πραγματώνονται μὲ τὴ βοήθεια συνειδητῶν συλλογισμῶν, καὶ ποὺ οἱ συλλογισμοὶ ὅμως αὐτοὶ πάλι κανονίζονται ἀπὸ ἀσυνειδητὴ ἐπιταγή.

Μὲ τὴ βοήθεια αὐτῆς τῆς ἐρωτικῆς ἐκλογῆς μπορεῖ βέβαια νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ συμβίωση μὲ τὸ σύντροφο πολὺ εὐκολώτερα παρὰ στίς ἄλλες περιστάσεις, ἀλλὰ ὑπόλογος γίνεται τότε ἡ «φύση», οἱ «ὀρμές» ἢ «ὁ τυφλὸς θεὸς τῆς ἀγάπης». Καὶ τὰ ὄρια τοῦ θάρρους εἶναι φανερά. Ἐξαντλιέται σὲ φαινομενικὸ χωρισμὸ μεταξὺ σκέψης καὶ αἰσθημάτων, ἀποχτημένο ἤδη συνήθως νωρὶς στὰ παιδικὰ χρόνια, ποὺ καθορίζει τὴ διαγωγή τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ὅχι μόνο σὲ ζητήματα ἐρωτικὰ παρὰ καὶ σὲ ὅλα τ' ἄλλα. Μποροῦμε νὰ τὴν περιγράψωμε μὲ τὴν ἐπιταγή: «ἂν σκέπτεσαι ἔτσι, ὅπως εἶναι καλύτερα γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση καὶ ἂν ἐνεργῆς ἔτσι, ὅπως ἀνταποκρίνεται στὴν ἐσωτερικὴ σου ἀνάγκη χαρᾶς, τότε ἱκανοποιεῖς συγχρόνως τίς δύο ἀντίθετες ἀξιώσεις τοῦ ἑαυτοῦ σου καὶ μπορεῖς ἀκόμη νὰ ὑποστηρίξῃς πῶς εἶσαι ἄνθρωπος ἀναταραχμένος ἀπὸ προβλήματα καὶ ἴσως ἀκόμη δαιμόνιος».

Στὴν ἀκόλουθη ὁμάδα ἀνήκουν ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν ἀρκετὸ θάρρος νὰ ὁμολογήσουν τίς ἀνάγκες τους, χωρὶς ὡστόσο νὰ τοὺς φτάνει τὸ θάρρος τους γιὰ νὰ βαστάξουν πολὺ τὸν πόνο τοῦ ἀνικανοποίητου. Τίς ἀνάγκες τους ὅμως τίς βλέπουν μ' ἐγωκεντρικὰ γυαλιά, ἔτσι ποὺ τοὺς φαίνονται σὰν ἀνυπόφορα φυσικὰ φαινόμενα. Ἔτσι πιστεύουν πῶς σπουδαιότερο ἀπὸ τὴ ζωὴ εἶναι τὸ νὰ ἱκανοποιῶνται οἱ ἀξιώσεις τῶν ὀρμῶν καὶ συχνὰ αἰσθάνονται δυστυχισμένοι γι' αὐτὴ τὴν κατάσταση. Πραγματικὰ ὅμως ἡ ἀξίωση ἐκεῖνη δὲν ἔρχεται ἀπὸ ἀπρόσωπη ὀρμὴ δωσμένη ἀπὸ τὴ φύση, παρὰ ἀπὸ τὸν ἐγωκεντρισμὸ

τους, ποὺ δὲν ξέρεي κανένα καλύτερο μέσο γιὰ ν' ἀποφύγη αἰσθήματα μειονεξίας καὶ νὰ πετύχη τὴν ἱκανοποίησή του. Στὰ χτυπητὰ αὐτὰ περιστατικά μπορούμε ν' ἀναγνωρίσωμε ἀκόμη καθαρώτερα παρὰ στὰ συνηθισμένα φαινόμενα τῆς γενετήσιας ζωῆς, πὼς ἡ «ὄρμη» ποὺ τάχα παρουσιάζεται ἀντίθετη στὸ ἐγώ, καλλιεργεῖται ἀπὸ τὸ ἐγώ, μπαίνει στὴν ἐξυπηρέτησή του καὶ πὼς, φαινομενικά αὐθυπόστατο ὑποκείμενο, καταστρέφει στὸ τέλος τὸ ἐγώ, ὅταν τὸ ἀληθινὸ ὑποκείμενο, δηλαδή ἡ ἐγωκεντρικὴ προσωπικότητα, πάρῃ τὸ δρόμο τοῦ καθαρμοῦ.

Ἡ «ὄρμη» ἐπικρατεῖ συνήθως μόνο με ὠρισμένες προϋποθέσεις. Ὁ ἕνας αἰσθάνεται πὼς ξυπνοῦν τίς ὀρμές του μόνο οἱ μικρὲς καὶ στρουμπουλές, καὶ ὁ ἄλλος μόνο οἱ μεγάλες λιγνὲς γυναῖκες. Ἡ μία νομίζει ὅτι τὴν ἐλκύει δίχως ἀντίσταση ὁ τύπος τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ ἡ ἄλλη φαντάζεται πὼς τὴν τραβᾷ ὁ τύπος τοῦ καλλιτέχνη. Ἄλλοι παντρεύονται ἀπὸ τὸ πάθος, ὅταν πρόκηται γιὰ περιπέτειες κρυφές, καὶ ἄλλοι πάλι μπορούν νὰ ζήσουν τὸ αἰσθημά τους, ὅταν εἶναι νὰ γεννηθῇ δημόσιο σκάνδαλο. Ὅτι οὐδὲς αὐτὲς τίς περιστάσεις δὲν πρόκειται γιὰ πραγματικὴ ἀνάγκη πρὸς τὸ σύντροφο παρὰ μόνο γιὰ τὸ δικό μας ἐγώ καὶ τὴν ὑπακοή στίς δικές μας ἐπιταγές γίνεται ὀλοφάνερο ἀπὸ τὸ περιστατικὸ ποὺ «δὲν μπορεί» κανεὶς «νὰ περιμένῃ». Λέει ὁ Herder κάπου «Ἡ μαγικὴ λέξη τῆς ἀγάπης εἶναι: Γιὰ σένα». Καὶ θὰ μπορούσε κανένας νὰ συμπληρώσῃ ὠραία τὸν πετυχημένον αὐτὸν ὀρισμὸ παρωδώντας τον καὶ συνεχίζοντας: «Ἡ μαγικὴ λέξη τῶν ὀρμῶν εἶναι: Γιὰ μένα».

Μὴν ξεχνοῦμε ὅμως πὼς εἴμαστε ὅλοι μας παραδομένοι, γιὰ κακὸ καὶ γιὰ καλόν, στίς ἐπιταγές μας. Δὲν εἴμαστε ὑπεύθυνοι στὴν κυριολεξία γιὰ τὴν καθεμιὰ τους καὶ ἀκόμη λιγώτερο γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς καθεμιᾶς τους. Δὲν μπορούμε νὰ τ' ἀλλάξωμε καὶ γι' αὐτὸ δὲ θὰ εἶχε νόημα νὰ κατηγοροῦμε τὸν ἑαυτό μας γιὰ τ' ἀποτελέσματα καὶ τὸ κακὸ ποὺ κάνομε στὸν ἑαυτό μας καὶ στοὺς ἄλλους. Ἔτσι θὰ ἔμοιαζε (γιὰ νὰ μεταχειρισθῶ μὲ ὠραία εἰκόνα τοῦ Ἀλφρέδου Adler) σὰ νὰ φροντίζαμε νὰ ἐξαφανίσωμε τὸν καπνὸ ποὺ γεμίζει ἕνα σπῖτι ἀδιαφορώντας γιὰ τὴ φωτιά ποὺ βόσκει στὸ κελάρι. Ὅποιος εἶναι δοῦλος τῶν ὀρμῶν του, δὲν μπορεί νὰ τίς

ἀλλάξῃ, ἀν δὲ στραφῇ πρὸς τὸν ἐγωκεντρισμὸ του, ποὺ ἔχει τίς ὀρμές γιὰ ξεθυμάσματα καὶ μέσα βοηθητικά.

Τώρα καταλαβαίνει κανεὶς πὼς οἱ «ὀρμές» σπρώχνουν τὸ φορέα τους ἀναπόδραστα στὴ δυστυχία, καθὼς ὅλα τ' ἄλλα ἀποτελέσματα τοῦ ὑποκειμενισμοῦ, καὶ ὅτι: ἴσια ἴσια ἢ δυστυχία ποὺ γίνεται ὅλο καὶ μεγαλύτερη καὶ ἢ ἐτοιμασία γιὰ τὸν καθαρμὸ ποὺ συνδέεται μ' αὐτὴ κάνουν τὴν πραγματικὴ ἀξία τῶν «ὀρμῶν» μας καὶ τοὺς δίνουν τὸ βαθύτατό τους νόημα.

Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς «παθαινόμενους», ποὺ ἡ ζωὴ τους καταστρέφεται ἀπὸ σειρά περιπέτειες λίγο πολὺ σοβαρές, ἀπέχουν λίγο ἀκόμη οἱ Δουζοῦν καὶ οἱ Μεσαλίνας, ποὺ κάνουν τὸ ἴδιο μὲ τοὺς παραπάνω χωρὶς ἕως νὰ ἔχωμε καὶ ξεσπάσματα συναισθηματικά. Μὲ ψυχρὴ αὐτοκριτικὴ καὶ συγχὰ μ' εὐφυῆ σαρκασμὸ ἀναγνωρίζουν πὼς ἐνεργοῦν καθὼς οἱ Ἰνδιάνοι, ποὺ μαζεῦουν ὅσο μπορούν περισσότερα σκάλπ ὑποταγμένων ἐχθρῶν. Ξέρουν πὼς δὲν ἀγαποῦν, πὼς κάνουν τὸ κυνήγι τοῦ ἀνθρώπου σὰ νὰ ἦταν καμιά παιδιά, καὶ συνήθως ξέρουν ἀκόμη ὅτι ἔτσι παραδίνουν στὴν ἐσωτερικὴ μοναξιά καὶ δυστυχία ὄχι μόνο τὰ θύματά τους παρὰ στὸ τέλος τέλος καὶ τὸν ἑαυτό τους. Ἄλλὰ δὲν μπορούν νὰ σταματήσουν. Ἡ ἐπιταγὴ τους εἶναι: «νὰ καταχτῶ ἀνθρώπους». Καὶ ὅσο βαστᾷ ὁ ἐγωκεντρισμὸς τους, κυνηγοῦν πάντοτε τὴ μέθη τῆς νίκης, ποὺ τοὺς προστατεύει ἀπὸ τὸ αἰσθημα τῆς μειονεξίας: τὸ θρίαμβο ἀπὸ τὴν κατάρχηση ἀνθρώπων κορμιῶν.

Στὸ τέλος ἀναφέρω δύο ἀκόμη εἶδη ἐκλογῆς, ποὺ καλὰ-καλὰ δὲν εἶναι πιὰ ἐκλογή. Ἐπὶ πρῶτο εἶναι τὸ ν' ἀφήνῃ κανεὶς νὰ τὸν διαλέγουν, —δείγμα, γιὰ τὸν ἀντρα, ἀτολμίας. Ἄλλὰ καὶ ἡ γυναῖκα εἶναι ἀτολμη, ὅταν ἀφήνῃ νὰ τὴ διαλέξουν χωρὶς νὰ τὸ ἀποφασίσῃ ἐσωτερικὰ μόνη της. Θὰ ἔπρεπε καὶ αὐτὴ νὰ πάρῃ τὴν εὐθύνη ὀλόκληρῃ τῆς δικῆς της ἐκλογῆς μ' ἕνα ἀποφασιστικὸ ναι ἢ ὄχι, ἀκόμη καὶ ὅταν τὰ ἐξωτερικὰ περιστατικὰ διαμορφώνονται ἔτσι σὰ νὰ παίρῃ ὁ σύντροφος ἀπ' αὐτὴ τὴν εὐθύνη. Ὅσο δὲ γεννιέται μέσα της αὐτὸ τὸ ναι ἢ τὸ ὄχι, ξεφεύγει τὴν εὐθύνη. Δὲν ἐνεργεῖ σὰν ἀνθρωπος σωστὸς καὶ ἀνεξάρτητος, παρὰ εἶναι ὑπεχθούσα, ἐπηρεασμένη ἀπὸ ἀσυνείδητες ἢ

μισοσυνειδητες έπιταγές. Της λείπει ή ελεύθερη θέληση και γι' αυτό δεν είναι πραγματικά Ικανή νά ένωθη. Και ή πορεία του γάμου θ' αποδείξη αναγκαστικά και άναπόδραστα πώς δε συγχωνεύτηκαν πραγματικά δύο υποκείμενα, έπομένως πώς δεν υπάρχει ακόμη ο άληθινός γάμος.

Το τελευταίο είδος που πρέπει νά αναφέρουμε ακόμη είναι ή έκλογή του συντρόφου για λόγους που άληθινά δεν έχουν πιά νά κάμουν τίποτε με την αγάπη. Έδω άνήκουν ή παντρεία για χρήματα και γι' αξιώματα, καθώς και ή τυχοδιωκτική περιπέτεια που γίνεται για ένα ταξίδι, ένα μργαριταρένιο περιδέραιο ή ένα χαρτονόμισμα δέκα φράγκων. Η συνειδητή μετατροπή του σκοπού της γεννητήσιας λειτουργίας για ύλικό κέρδος, που έχομε έδω, είναι γνώρισμα της πορνείας. Η διαφορά μεταξύ της συνολικής πορνείας, που έχομε μιá φορά στο γάμο για το χρήμα, και της άπανωτής μερικτής πορνείας των «πορνών» υπάρχει μόνο στ' ότι στην πρώτη περίπτωση γίνεται μακροπρόθεσμη έπιχείρηση, έπειδή εκείνοι που την έπιχειρούν έχουν το θάρρος νά περιμένουν περισσότερο καιρό, ενώ ή πόρνη, καθώς και όποιος πάει σ' αυτήν, είναι ήδη τόσο αποθαρρημένοι, που δεν μπορούν πιά νά περιμένουν.

Όλα τά λάθη στην έκλογή του συντρόφου έχουν κοινό γνώρισμα πώς όποιος διαλέγει στραβά προσπαθεί νά βαστάξη μακριά του όσο μεγαλύτερο μέρος μπορεί της ευθύ-

νης. Γίνεται όργανο έξωτερικών δυνάμεων, των συγγενών του, της παράδοσής του ή και του συντρόφου του, ή γίνεται όργανο δυνάμεων έσωτερικών, των «όρμών» του, του «άσυνειδητου», των ύπολογισμών του ή και της ματσιοδοξίας, που ο ίδιος την όμολογεί. Πάντοτε όμως διστάζει νά είναι ανεπιφύλαχτα υποκείμενο και ν' ακολουθήση την τύχη ανεπιφύλαχτα ελεύθερα και ανεπιφύλαχτα υπεύθυνα.

Αγαπώ θα πη όμως βάζω τον έαυτό μου ελεύθερα μαζί μ' ένα σύντροφο για νά έξυπηρετήσωμε ένα νέο υποκείμενο, ένα «έμεις». Δεν πρόκειται: εκεί ούτε για σκέψεις, ούτε για αισθήματα, παρά μόνο και μόνο για την άπόφαση δύο υποκειμένων νά δοκιμάσουν νά λύσουν το πρόβλημα που υπάρχει στη γένεση ενός νέου διπλού υποκειμένου, ενός έμεις, και που είναι το δυσκολώτατο πρόβλημα της ζωής μας, παραμερίζοντας κάθε έγωκεντρισμό και όλες τις προλήψεις, τις έπιταγές, τις όρμές. Όποιος έχει το θάρρος ν' αγαπήση έτσι, βρίσκει στη συγχώνευση με το σύντροφο το δυνατότερο απ' όλα τά θετικά αισθήματα που μπορούμε νά φανταστούμε και νά ζήσωμε, το ζύπνημα και την ένέργεια υπερπροσωπικών σκοπών. Παράτα το μέρος εκείνο του έγωκεντρισμού του που το άπαρνήθηκε, για νά βρή ένα μέρος του μεγάλου καθαρμού που μ'ας περιμένει όλους. Και ή ζωή του ξεσκεπάζει μέρος από το νόημά της.

Μετάφρ. Μ. Τ.

Η ΠΡΩΤΟΠΟΡΕΙΑ

ΣΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ

Τραγουδιστή, που όδύρεσαι, σταμάτα και προσκύνα
τή χώρα, όπου βασίλευσε κάθε χαρά και νιότη, —
το δεσμοτήρι των νεκρών, τά μαύρα μέρη κείνα,
που φρίκη φέρνουν και χαμό και τέλεια παγερότη. . .

Γιά ίδες, δεν στάζουν δάκρυα τά φύλλα, τάνθοκλώνια
μ'ας άσιπλης τριανταφυλλι'ας σαν κάτι νά θυμώνται ;
Σάμπως νά νιώθουνε κι αυτά μιá μυστική συμπόνια
για τάδεσφάκια, που άγκαλιά στο χώμα της κοιμώνται ! .

Τά μαύρα δεντρολίβανα, που άγέρας τά χτυπάει
γέροννε τες κορφάδες τους ; λες και χειρονομούν
σά νά μου λένε : Μακριά απ' ό,τι δέ μιλάει
δεν ξέρεις τώρα το βραδυ πόσο οί νεκροί πονούν. . .

ΡΗΓΑΣ ΠΕΡΑΝΘΗΣ